

Verlag ledengesprek toekomst van de ledendemocratie

Datum: 9 december 2024
Plaats: Watdajel, Utrecht
Moderator: Arjan Reurink
Panel: Rosa Kindt, Paula Smith en Jelrik Westra
Aanwezigen: 53 personen

Inleiding

Tijdens dit ledengesprek gingen leden in gesprek over de vraag hoe zij betrokken willen zijn bij onze politieke partijen en hebben we concrete ideeën opgehaald over hoe we deze wensen kunnen realiseren.

De avond begon met een ledengesprek waaruit verschillende wensen naar voren kwamen. In het tweede deel van het programma gingen een aantal experts met elkaar in gesprek gingen over de vraag, hoe realiseren / concretiseren we dit?

Belangrijkste conclusies:

- Participatie (meedoen, -denken en -beslissen) is meer en wezenlijker dan alleen stemmen op een congres en moties en amendementen indienen.
- Verschillende vormen van ledenparticipatie en ledenbetrokkenheid dienen verschillende doelen, bedenk altijd goed met welk doel je kiest voor een bepaalde (organisatie)vorm.

Ledengesprek

De avond begon met een ledengesprek waarbij de aanwezigen in groepjes van vier tot zes personen werden verdeeld. Ze moesten in 25 minuten twee vragen beantwoorden en opschrijven. De vragen waren:

1. Hoe wil je als lid betrokken worden bij de vereniging? Denk hierbij zowel aan invloed op besluiten als betrokkenheid in de breedste zin van het woord.
2. Wat moeten we vooral niet meer doen / niet meenemen in de toekomst?

Na 25 minuten gingen we in gesprek over suggesties. Wat opviel is dat de focus vooral kwam te liggen op hoe je als lid mee kunt doen en betrokken kunt zijn.

1. Hoe wil je als lid betrokken worden?

Deelnemers gaven aan dat je lid wordt van een politieke partij met een reden, vaak een maatschappelijke aanleiding, idealisme of juist boosheid. Leden willen dus iets en daar moet een politieke partij mogelijkheden toe geven.

Ook kwamen we tot het inzicht dat we geen politieke consumentenmachine moeten zijn, maar een club met debat, dialoog, dynamiek en diversiteit. Er moet energie zijn, je moet erbij willen horen. Daar werd een terechte kanttekening bij geplaatst dat het natuurlijk ook iedereen goed recht is om het lidmaatschap alleen te consumeren. Je moet ook 'gewoon lid' mogen zijn.

Op de posters kwamen een aantal suggesties vaker terug:

- organiseer laagdrempelige, toegankelijke (variatie in online, offline, locatie) en **afwisselende activiteiten** (inhoudelijk, sociaal, praktisch, etc.);
- een actievere **persoonlijke benadering** richting een meer diverse groep;
- versterk de **dialoog en het debat** in de partijen, laat leden écht meedenken over oplossingen/standpunten en betrek daarbij ook mensen en organisaties van buiten de partij (zoals Greenpeace, vakbonden en Mbo's);
- versterk de rol van de **lokale afdelingen** bij het organiseren van dialoog en debat in de partijen.

2. Wat moeten we vooral niet meenemen naar de toekomst?

We zijn ook een vereniging, waarbij we ledenbetrokkenheid actief moeten organiseren door te investeren in de sfeer. Dit moet ook terugkomen in de activiteiten die we organiseren.

We moeten ook vooral niet te hiërarchisch zijn en het lef hebben om los te laten en de beweging horizontaal te organiseren. Initiatieven niet top-down initiëren, maar het laten gebeuren waar er energie is. Anderen de ruimte te geven, ook juist mensen die je normaal niet hoort (bijvoorbeeld met behulp van deep democracy¹).

Op de posters kwamen een aantal suggesties vaker terug van wat we vooral niet meer moeten doen:

- te **traditioneel vasthouden** aan onze partijen, we moeten juist samen iets nieuws uitvinden;
- te **weinig ruimte bieden** aan dialoog en discussie, of de discussie die er wel is laten overheersen door een kleine groep mondige mensen;
- de huidige **amendementenprocedure**;

---

¹ <https://wij-leren.nl/deep-democracy.php>

- alleen campagnevoeren in campagnetijd, we moeten ook buiten campagnetijd aan de beweging bouwen.

Panelgesprek

Randvoorwaarden voor participatie (meedoen) en eigenaarschap.

- Participatie doet er alleen toe als de instituten (in ons geval partijen) ook voelen als **'van ons allemaal'**.
- Het is belangrijk om altijd een goede **terugkoppeling** geven waarom je iets wel of niet doet.
- Je hebt altijd mensen die het makkelijker vinden om iets te zeggen, en mensen die het daar moeilijker mee hebben, daar moet je iets mee doen.
  - o Makkelijke oplossing is bijvoorbeeld om bij elk gesprek, ook in de kleine groepjes een moderator neer te zetten, die zorgt dat ook mensen die minder assertief zijn, hun **zegje kunnen doen**.
- Voer het gesprek op **plaatsen waar mensen al zijn**. Dat raakt aan het eerder gemaakte punt om mee te bewegen waar al energie is en is daar een hele praktische uitvoering van. Je hoeft mensen niet altijd naar jou toe te laten komen, het is veel effectiever om naar hen toe te gaan.
- Vertrouwen herstelt het snelst door mensen **directe macht** te geven over politiek en daarmee hun eigen levens.
- Tot slot, als je niet **communiceert** over participatietrajecten naar anderen toe, dan had je het net zo goed niet kunnen doen. Dan blijft het namelijk beperkt tot dat kleine groepje wat je praktisch gezien kon bereiken, maar als je communiceert kunnen ook mensen die er niet bij waren er toch iets van meekrijgen.

Co-creatie en innovatieve manieren van participatie

Tegenwoordig zijn er heel veel nieuwe, innovatieve manieren om met mensen in gesprek te gaan. Denk aan een vorm als 'future design'² (een Japans model om tot besluiten te komen).

De kern is dat we na moeten denken over **het doel** van de ledenparticipatie, waarom willen ledendemocratie inrichten? Bijvoorbeeld meer mensen betrekken, draagvlak creëren voor besluiten, of kennis ophalen.

Op basis van het doel, kies je vervolgens je **'participatiemiddel'**. Binnen een politieke partij is besluiten nemen maar een heel klein onderdeel van ledenparticipatie. Voor

---

² [Wat is futures design? — Trendslator](#)

welke vormen van ledenparticipatie willen we een bindende besluitvorming, en waar hebben leden juist een adviserende rol?

Dat kun je op verschillende manieren inrichten, bijvoorbeeld:

- een forum waar je ook kennis van buiten de partij voor uitnodigt (kennisophalen en adviseren);
- digitale stemmingen (voor besluitvorming met groot draagvlak);
- met mensen spreken in zaaltjes (betrokkenheid bij de partijen vergroten);
- burgerberaden (voor zowel het nemen van besluiten als het vergroten van de betrokkenheid).

Voor ieder doel, zijn er mogelijkheden om ledenparticipatie te organiseren. We moeten onze gereedschapskist vergroten en het lef hebben om andere modellen te gebruiken. Participatie- en co-creatiemodellen zijn erg geschikt om ‘hete hangijzers’ te bespreken en zorgen juist voor begrip en stimuleren ‘het collectieve gevoel’.

Het is belangrijk om andere perspectieven, ervaringen en kennis van mensen binnen en buiten de partij naar boven te halen. En te zorgen dat datgene wat leeft onder mensen en leden overal in de partijen terecht komt.

2 participatieve modellen uitgelegd

Preferendum

Een idee dat voorbij kwam was het **preferendum**. Dit is een methodiek waarbij je deelnemers laat meedenken over een inhoudelijke vraag (i.p.v. een ja – nee vraag zoals bij een referendum). Je legt bijvoorbeeld iedere x periode alle leden een viertal stellingen voor, waar ze het helemaal mee eens tot helemaal mee oneens kunnen zijn. Op deze manier kunnen leden op een **laagdrempelige** manier toch op een **inhoudelijk** niveau participeren. Zo weten leden wat er speelt in de partij en je kunt respondenten daarna ook nog uitnodigen voor een gesprek of ander evenement.

De ene keer zullen de onderwerpen je meer aanspreken dan de andere keer. Dat is niet erg je kunt per keer beslissen of je wel of niet deelneemt. Ook kun je dus af en toe met elkaar in gesprek over deze onderwerpen.

Burgerberaad

Een ander voorbeeld waar op ingegaan werd zijn burgerberaden³. GroenLinks organiseert al langer ‘[het GroenLinks Beraad](#)’ en inmiddels doet de PvdA daar ook aan mee.

---

³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/democratie/burgerforum>

De meerwaarde van een burgerberaad zit in de selectieprocedure. Je kiest goede methode om een **representatieve groep** te selecteren. Dat kan bijvoorbeeld een ‘gewogen loting’ zijn, ofwel een loting waarbij je uit groepen met specifieke kenmerken loot. Je moet er goed over nadenken hoe je mensen die normaal niet snel mee zouden doen toch kunt **verleiden**. Daar moet je in investeren, door bijvoorbeeld op te bellen en deelname laagdrempelig en aantrekkelijk te maken. We zien in de praktijk dat de bereidheid van mensen om te komen wordt verhoogd als herkenbare personen de genodigden aanschrijven. Zoals de burgemeester, of in ons geval bijvoorbeeld de partijvoorzitters.

Er is vaak een onderscheid te maken tussen het ‘**mini-publiek**’ en het ‘**maxi-publiek**’. Het mini-publiek is in het geval van een burgerberaad de representatieve groep, die bijvoorbeeld geloot is en het besluit gaat nemen of het advies geeft. Die groep moet op een manier in contact staan met een maxi-publiek, de mensen die niet direct aan tafel zitten maar wel graag op een andere manier meepraten of meebelevén. Belangrijk is om een brug te slaan tussen die twee groepen. Dat kan al door in elk geval te delen wat je doet op sociale media, of door na een reeks ledengesprekken het thema ook terug te laten komen op het congres.

Ledenpartij of kiezerspartij?

Een belangrijke vraag die je moet beantwoorden als je gaat nadenken over een nieuwe organisatiestructuur is of je in de eerste plaats een partij voor leden wilt zijn, of voor meerdere groepen die zich losser aan je verbinden?

Je hoeft hier niet direct een standpunt over in te nemen, het is vooral een belangrijke gedachtenoefening. Er zit een onderscheid tussen mensen die alleen op een partij stemmen en mensen die echt invloed willen hebben op de koers. Bedenk bij elke vorm van (leden)democratie en (leden)betrokkenheid welk doel het dient om te beslissen hoe je het gaat inrichten.